

Theseus: käyttörajatun kokoelman kokemuksia ja ratkaisuja

Theseus-toimisto: Tiina Tolonen, Antti Nyqvist & Minna Marjamaa
AMKIT-konsortion pj. Mira Juppi

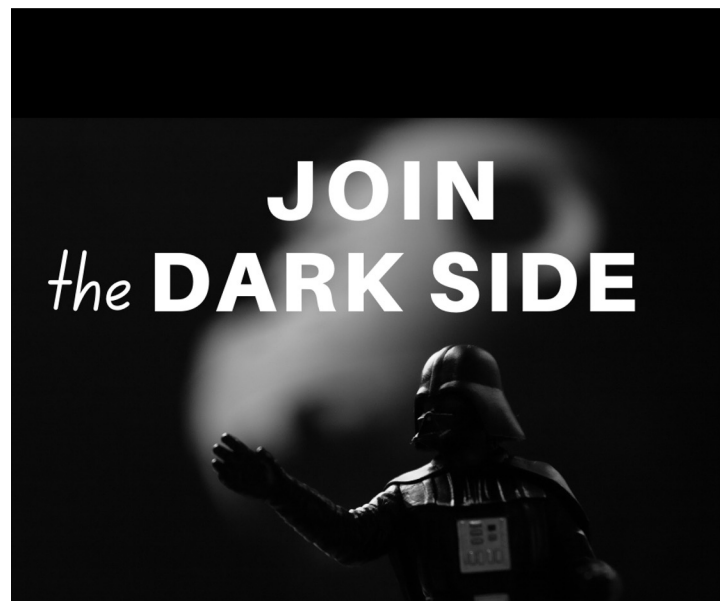
Tunnin ohjelma

- ▶ Tervetuloa!
- ▶ Check list mukaantuleville amkeille
- ▶ Toimintamallit ammattikorkeakouluissa
- ▶ Keskustelua

Mikä on käyttörajattu kokoelma?

- ▶ Vuodesta 2016 asti Theseukseen on suunniteltu pimeää arkistoa, eli käyttörajattua kokoelmaa.
- ▶ Käyttörajattua kokoelmaa koskeva sopimus on hyväksytty Arene ry:ssä 2021
- ▶ Osio Theseuksessa, johon voi tallentaa kokoelman käyttöön ottaneissa ammattikorkeakouluissa ne julkiset työt, joita ei haluta avoimesti verkkoon. Tähän asti niitä on tallennettu erilaisiin sisäisiin sähköisiin arkistoihin, sisäverkkoihin tai toimitettu paperisena kirjastoon.
- ▶ Käyttörajatun kokoelman opinnäytetöiden metadata ja tiivistelmä tulevat näkyviin julkisena – käyttörajatun kokoelman opinnäytetyöt eivät ole salaisia.
- ▶ Käytön rajaus tapahtuu IP-pohjaisesti ainoastaan kokotekstitiedostojen tasolla. Tietueessa myös merkintä siitä, onko tiedosto julkisena saatavilla.
- ▶ Käyttörajatun kokoelman olemassa olo ei vaikuta Theseuksessa niihin amkeihin, jotka eivät ota sitä käyttöön.
- ▶ Nyt 2. aallon käyttöönotossa mukaan lähtee kuusi amkia:
  - ▶ Arcada, Diak, Jamk, LapinAMK, Polamk, TurkuAMK

Ennen käyttöönottoa tarkistakaa seuraavat asiat

- ▶ IP-rajaus: Millainen IP-avaruus käyttöön käyttörajatun kokoelman töiden näyttämiseksi? Keskustelkaa IT:n ja opinnäytetyöohjaajien kanssa.
- ▶ IP:n ilmoittaminen Miralle aliverkko-muodossa ke 15.12. mennessä.
- ▶ Ohjeet omalle ammattikorkeakoululle
- ▶ Tiedottaminen ja mahdollinen tiedotustilaisuus: opintotoimisto, opinnäytetyöohjaajat
- ▶ Yhteys Wihiin
  - ▶ Määrittelyt tehty, ei vielä integraatiota
  - ▶ Huomioitava
- ▶ Siirrot ja poistot: Kuka tekee, mikä prosessi, mitkä perusteet

Poistoihin ja siirtoihin liittyvät tarkistettavat kohdat

- ▶ Opiskelija itse haluaa siirtää työn Theseuksessa julkiselta (avoin) puolelta käyttörajattuun kokoelmaan.
- ▶ Opiskelija itse haluaa siirtää työn Theseuksen käyttörajatusta kokoelmasta Theseuksen julkiseen (avoimeen) kokoelmaan.
- ▶ Opiskelija ei halua tallentaa opinnäytetyötä Theseukseen julkisen (avoimeen) eikä käyttörajattuun kokoelmaan esim. turvakieltoon liittyen.
- ▶ Opiskelija haluaa poistaa aiemmin tallennetun opinnäytetyön Theseuksesta joko julkiselta (avoin) tai käyttörajatun kokoelman puolelta esim. turvakieltoon vedoten.
- ▶ Opiskelija haluaa tulla unohdetuksi ja vaatii opinnäytetyön poistamista Theseuksesta joko julkiselta tai käyttörajatusta kokoelmasta.
- ▶ Opinnäytetyön toimeksiantaja (tilaaja) pyytää opinnäytetyön poistamista Theseuksesta julkiselta (avoin) kokoelmasta.
- ▶ Opinnäytetyön toimeksiantaja (tilaaja) pyytää opinnäytetyön poistamista Theseuksesta käyttörajatusta kokoelmasta.

Käännökset & ohjeet

- ▶ Ohjeet ja päivitetty tietosuojaseloste tehty suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi.
- ▶ Käyttörajatun kokoelman lisenssi toistaiseksi suomeksi ja englanniksi.
- ▶ Ohjevideo tehdään, kunhan saadaan käyttökokemusta ja muutamat ongelmakohdat hiottua pois
- ▶ **Ruotsinkielisistä teksteistä puuttuu:**
  - ▶ käyttörajatun kokoelman lisenssi puuttuu ruotsiksi
  - ▶ lisäksi kokoelman valinta -sivun teksti puuttuu ruotsiksi

Uusittu Haka-attribuutti

- ▶ Käyttörajatun kokoelman toimimisen edellytyksenä on, että kaikissa amkeissa käytetään samaa Haka-attribuuttia
- ▶ [eduPersonScopedAffiliation](#) - [attribuutti](#) mahdollistaa sen, että:
- ▶ Käyttörajattu kokoelma näkyy tallennusvaihtoehtona Theseuksessa ainoastaan sen käyttöön ottaneille ammattikorkeakouluille
- ▶ Kukin opiskelija pystyy tallentamaan vain oman amkinsa kokoelmaan
- ▶ Parin viikon sisällä käyttöönotosta korjattiin useassa amkissa haka-attribuutin toimimattomuuksia. Nyt ei pitäisi tulla vastaavia ongelmia.

Attribuuttiin liittyneistä ongelmista

Uusitun Haka-attribuutin myötä muutamissa amkeissa ilmeni ongelmia opiskelijoiden kirjautumisessa Theseukseen. Kansalliskirjasto suosittaa ongelman ratkaisuun ao. toimintamallia:

Jos opiskelija pääsee kirjautumaan, mutta hänellä ei näy syöttökokeelmia, toimitaan seuraavasti:

1. Opiskelija tarkistaa Hakan attribute-test palvelusta (<https://firmitas.csc.fi/haka/>) että hänen EduPersonScopedAffiliation attribuuttinsa on muotoa student@amk.fi (jossa amk on kyseisen amk:n tunnus esim. metropolia.fi)
2. Jos ei, opiskelija laittaa viestin tietohallintoon (AMK:n helpdesk), joka korjaa attribuutin kuntoon
3. Opiskelija tarkistaa, että attribuutti on kunnossa ja kirjautuu Theseukseen

Kirjautumisongelmat ovat usein liittyneet siihen, että

- ▶ Opiskelijalla on ollut aiemmin eri sähköpostiosoite, mutta sama Haka-tunnus
- ▶ Attribuutin sisältö on ollut joissain tapauksissa eri kuin mitä on oletettu -> vaatinut muutoksia joko amkin tai Theseuksen puolella.

On ollut myös tapauksia, joissa ongelma ei suoranaisesti liity tähän attribuuttiin, vaan opiskelijan statukseen tai muihin muutoksiin:

- ▶ Jos opiskelija on ilmoittautunut poissaolevaksi, opinnäytetyön syöttövaiheessa tallennuslomakkeella kokoelman valinta -kohdassa valikko on tyhjä. Opiskelijaa ei tällöin tunnisteta kuuluvaksi attribuutin arvon mukaan syötön oikeuttavaan ryhmään.
- ▶ Organisaatiossa on hyväksytty ensisijaiseksi sähköpostiosoitteeksi muita kuin organisaation omia osoitteita, mikä on aiheuttanut tietyissä tapauksissa kirjautumisongelmia kun Hakan attribuutit ovat muuttuneet (eppn)

- ▶ Käyttörajatun kokoelman pilottiamkeissa käyttörajattuun kokoelmaan pääsy on rajattu eri tavoin
- ▶ Huomattava kuitenkin on, että henkilökunta pääsee omilla tunnuksillaan sisälle
- ▶ Jos jokin työ näkyy avoimena, mutta on tallennettu käyttörajattuun kokoelmaan, syynä voi olla, että työhön on vaihdettu PDF-tiedosto tai se on suoraan siirretty avoimesta kokoelmasta suljettuun, ennen kuin oikeuksien periytymisen bugi oli korjattu.
- ▶ Jos huomaatte ongelmia, laittakaa Theseus-toimistoon viestiä: theseus-toimisto@lists.metropolia.fi

Töiden siirrot avoimesta kokoelmasta suljettuun kokoelmaan

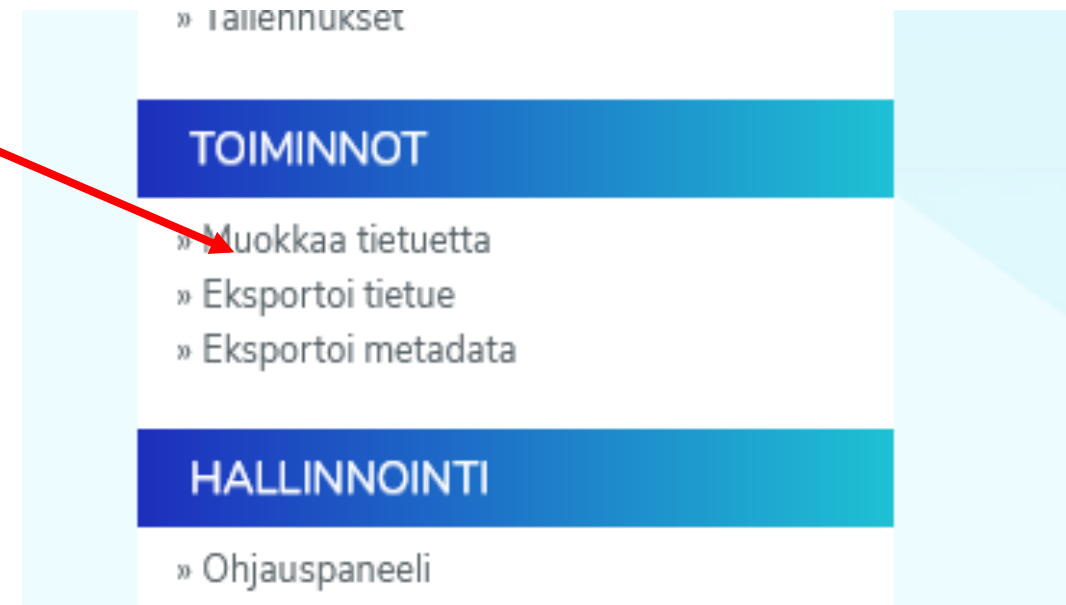
- ▶ Theseuksen toimintamalliin kuuluu, että opiskelija voi pyytää työnsä poistoa avoimesta kokoelmasta ilman perusteluja.
- ▶ Viimeisen vuoden sisällä on tullut enenevässä määrin poistopyyntöjä, nämä muuttunevat jatkossa siirtopyynnöiksi. Tämä prosessi kannattaa miettiä omassa amkissa kuntoon.
- ▶ Aiemmin Dspacen ominaisuus: jos tietueeseen halutaan kohdistaa rajoituksia, ne tulevat voimaan vain silloin kun tietue syötetään ensimmäistä kertaa. Eli jos käyttörajattuun kokoelmaan tallennettuun opinnäytetyöhön vaihdettiin pdf-tiedosto tai työ siirrettiin avoimesta suljettuun kokoelmaan, käyttörajatun kokoelman rajaukset eivät koskeneet sitä.
- ▶ Tämä on saatu korjattua:
- ▶ Kokoelmasta toiseen siirrettäessä pysyvät oikeudet nyt kunnossa myös käyttörajattujen kokoelmien töiden osalta. Tämä tarkoittaa siis sitä, että jos rajatusta kokoelmasta siirtää rajaamattomaan tai toisinpäin, tai käyttörajattuun vaihdetaan tiedosto, niin tiedoston oikeudet periytyy uudesta kokoelmasta.
- ▶ Muutos ei koske julkaisujen embargoja.

Siirtojen käyttörajaus ja lisenssit

- ▶ Avoimessa ja käyttörajatussa kokoelmassa on omat lisenssinsä
- ▶ Siirrettäessä käyttörajatun kokoelman oikeudet periytyvät suoraan, ilman tarkempaa oikeuksien määrittelyä
- ▶ Siirrettäessä avoimen ja käyttörajatun kokoelman välillä lisenssien toiminta:
  - ▶ Avoimen kokoelman lisenssi siirtyy käyttörajattuun kokoelmaan
  - ▶ Lisenssi ei näy loppukäyttäjälle
- ▶ Pitäisikö tässä olla yhteinen toimintamalli vai kukin ammattikorkeakoulu hoitaa toimintamallin itse?
- ▶ Asia esille kirjastonjohtajien kokouksessa
- ▶ Järjestetään vuoden alussa Theseus-aamukahvit, jossa näitä asioita käydään läpi

Kuinka tehdä siirto? Toimi näin

1. Kirjaudu sisään ja etsi siirrettävä tietue ja klikkaa sitä, jolloin saat tietueen perusnäköymän auki.
2. Klikkaa **muokkaa tietuetta** -linkkiä **toiminnot**-valikosta oikealta navigoituasi muokattavan tietueen perusnäköymään.

3. Pääset **Editoi tietuetta** -näköymään, katso kuvakaappaus alla.
4. Klikkaa **Siirrä...**-nappia, valitse kokoelma, johon haluat tietueen siirtää, ja paina **siirrä**-nappia.

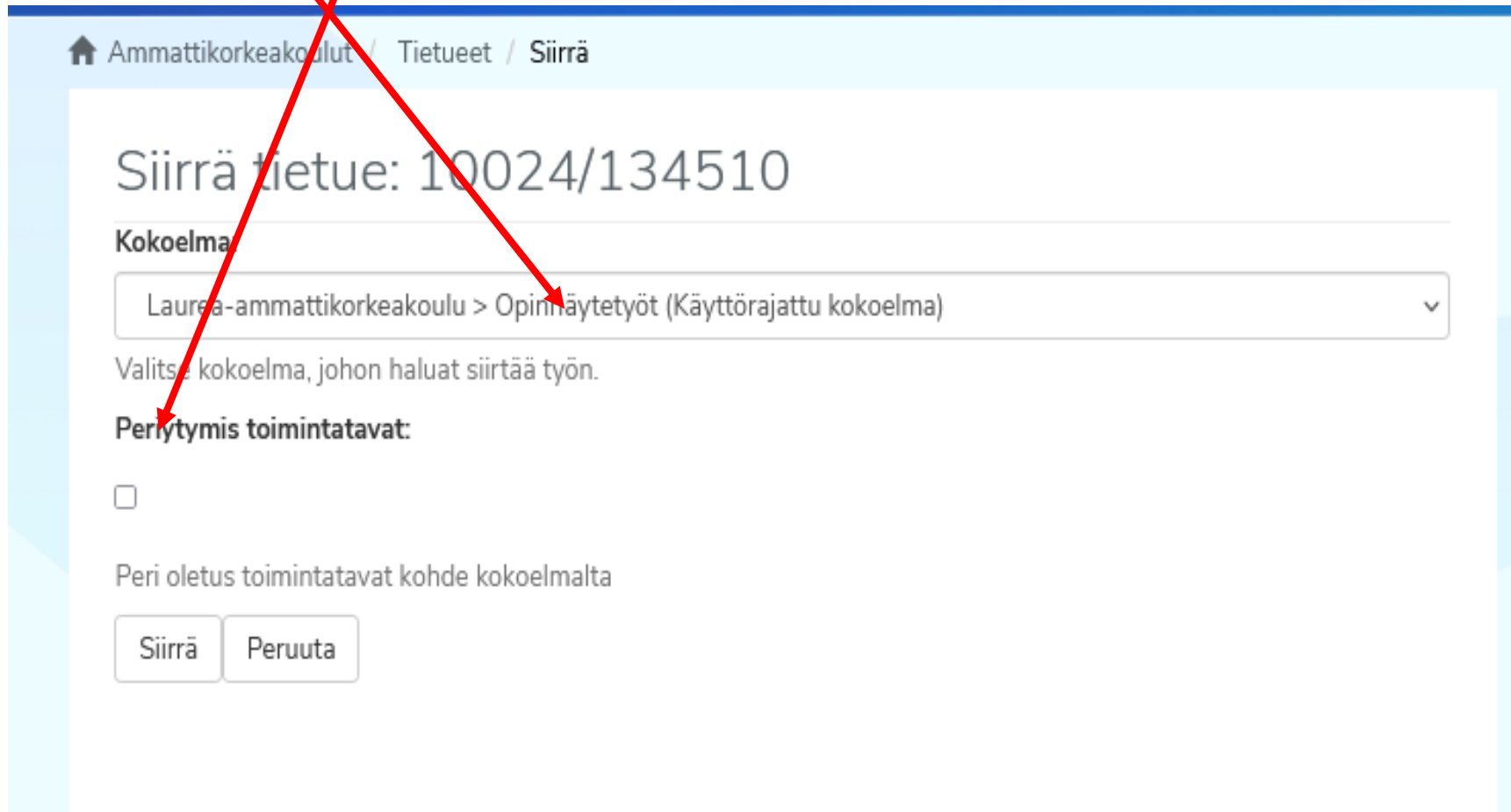
Editoi tietuetta

Tietueen status   Tietueen tiedostot   Tietueen metadata   Yleinen näkymä   Huolla

Tervetuloa työn managerointisivulle. Täällä voit muokata tietueen metadatoja, lisätä/poistaa/vaihtaa tietueeseen liittyviä tiedostoja tai poistaa tietueen kokonaan.

Tietueen Sisäinen ID:	140599
Handle:	10024/134510
Viimeksi muokattu:	2019-07-05 16:49:36.156
Tietueen osoite:	http://www.theseus.fi/handle/10024/134510
Tietueen auktorisointi:	<input type="button" value="Muuta auktorisointia"/>
Vedä tietue pois julkisesti näkyviltä (mahdollista palauttaa myöhemmin julkiseksi):	<input type="button" value="Vedä tietue pois..."/>
Siirrä tietue toiseen kokoelmaan:	<input type="button" value="Siirrä..."/>
Tee tietueesta yksityinen:	<input type="button" value="Tee yksityiseksi..."/>
Poista tietue lopullisesti:	<input type="button" value="Poista pysyvästi"/>

5. Valitse kokoelma, johon siirrät. **Periytymistoimintatavat**-kohtaan pitää laittaa ruksi, jos haluaa, että siirrettävä työ perii sen kokoelman oikeudet, johon työ siirretään. Esimerkiksi avoimesta kokoelmasta suljettuun kokoelmaan siirrettävien töiden osalta täytyy laittaa ruksi, jotta työ menee pois näkyvistä avoimesti Internetistä.

Amattikorkeakoulut / Tietueet / Siirrä

Siirrä tietue: 10024/134510

Kokoelma

Laurea-ammattikorkeakoulu > Opinnäytetyöt (Käyttörajattu kokoelma) ▾

Valitse kokoelma, johon haluat siirtää työn.

Periytymistoimintatavat:

Peri oletus toimintatavat kohde kokoelmalta

Siirrä Peruuta

Käyttörajatun kokoelman ohjeet

Ohjeita löytyy seuraavasti:

1. Haka-kirjautumisen jälkeiselle **Kokoelman valinta -sivulla kerrotaan** parilla lauseella se, mistä on kyse.
2. Kokoelman valinta -sivulta linkki ohjeisiin: [Avoin vai käyttörajattu kokoelma?](#) / [Open or restricted collection? Öppen eller begränsad samling?](#)
3. Ohjeiden alisivuna sivu, jolla kerrotaan avoimen julkaisemisen hyödyistä: [Mitä on avoin julkaiseminen eli Open Access? / What is open publishing or Open Access? / Vad är öppen publicering?](#)

Amkien sisäiset ohjeet amkin omalla vastuulla.

Niille, jotka eivät käytä käyttörajattua kokoelmaa on tarkoitus, ettei käyttörajattu kokoelma vaikuta mitenkään.

Käyttörajatun kokoelman töiden toimittaminen pyytäjille

- ▶ Käyttörajatun kokoelman opinnäytetyöt saavat hyvin näkyvyyttä, sillä Theseuksen ja Finnan kautta tulee esille sekä metadata että tiivistelmä. Myös merkintä siitä, että työ on nähtävillä käyttörajatusti nostattaa varmasti kysymyksiä.
- ▶ Opinnäyte on julkinen asiakirja ([Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 21.5.1999/621](#)). Jokaisella on oikeus saada niistä tieto ja saada nähdä asiakirja. Jos käyttörajatun kokoelman töihin haluaa tutustua korkeakoulun verkon ulkopuolelta, on korkeakoulun tarjottava siihen mahdollisuus käyttörajauksesta huolimatta.
- ▶ Pohjois-Suomen hallinto-oikeus on lainvoimaisella tuomiollaan 15.2.2019 päättänyt, että Lapin yliopiston kirjaston tuli julkisuuslain nojalla toimittaa sähköisessä muodossa ollut opinnäyte sähköpostilla asiakkaan pyynnön mukaan, vaikka opinnäytteen tekijä ei ollut antanut verkkojulkaisulupaa. Tekijänoikeus ei rajoita tiedon antamista julkisesta asiakirjasta eikä tekijän lupaa toimittamiseen tarvita.
- ▶ Julkisuuslain mukainen mahdollisuus saada opinnäyte sähköisessä muodossa ei tarkoita, että tiedon saaja voisi itse jakaa vapaasti opinnäytettä eteenpäin tai saattaa sen saataville tietoverkossa.
- ▶ Suuressa osassa amkeja tämä toimii asiakirjahallinnon kautta.

Entä PAS ja käyttörajattu kokoelma?

- ▶ Kansalliskirjasto järjestää 9.12. tilaisuuden Julkaisuarkistot ja PAS, tilaisuudessa AMKIT-konsortion puheenvuoro, jossa otetaan meidän kannalta keskeisiä kysymyksiä.
- ▶ Tulkaa mukaan kuulolle!

Theseus-käsittelijöille lisää yhteisöllisyyttä?

- ▶ Postituslista Theseus-opinnäytetyökäsittelijöille: theseus.yhteydenpito@lists.metropolia.fi
- ▶ Postituslista amk-rinnakkaistallentajille: amk-rinnakkaistallentajat@lists.metropolia.fi
- ▶ Jos haluat listalle, lähetä postia osoitteeseen: theseus-toimisto@lists.metropolia.fi

säännöllistä
yhteydenpitoa

Postituslista
yhdyshenkilöille

**Hyvää
meininkiä!**

Kiitos!

YHDESSÄ
TEHDÄÄN

THESEUS